

Internationella utblickar

Katarina Clementzlor
Bedömningsavdelningen

08-563 08579
katarina.clementzlor@hsv.se

2007-10-31

I Högskoleverkets instruktion från regeringen ingår att bevaka nationella och internationella förhållanden och tendenser som är viktiga för högskolans verksamhet. Den internationella bevakningen redovisas bl.a. i nyhetsbrev, rapporter och s.k. Internationella utblickar, varav denna är en. Innehållet i Internationella utblickar kan t.ex. vara analyser, beskrivningar av utländska förhållanden och referat av utländska rapporter. De publiceras endast på Högskoleverkets webbplats www.hsv.se

Högre utbildning i Pakistan – en kort översikt

Sammanfattning

I denna PM ges en kort översikt över högre utbildning i Pakistan. Utgångspunkten är Högskoleverkets arbete med bedömning av utländska examina. Till de ämnen som behandlas hör hur den högre utbildningen är organiserad, hur examensstrukturen ser ut samt hur arbetet med kvalitetsgranskning är upplagt.

Bakgrund

I Pakistan finns mycket begränsad tillgång till högre utbildning och därför söker sig många unga människor utomlands för att studera. Det märks också här i Sverige då många studenter från Pakistan söker till magisterprogram som ges vid våra lärosäten. Därmed krävs ofta bedömning av deras tidigare högskoleutbildning och då har Högskoleverket en expertroll, inte minst som stöd till lärosätenas antagningspersonal. I detta arbete har verket samlat kunskaper om landets system för högre utbildning.

Underlaget för denna beskrivning är dels ett studiebesök i Islamabad hösten 2005, dels korrespondens med kollegor i och utanför landet samt erfarenhet av bedömning av dess utbildningar. Det bör poängteras att det är svårt att ge en tydlig bild av situationen i landet på grund av utbildningssystemets mångfald och begränsad tillgång till övergripande information. Den bild som här presenteras är i stor utsträckning författarens egen.

Basfakta

Pakistan är en federation av fyra provinser (Punjab, Baluchistan, North West Frontier Province och Sindh) samt huvudstaden Islamabad som alla lyder under en gemensam administration. Till Pakistan hör också några autonoma stamområden på gränsen mot Afghanistan och Kashmir.

Pakistan har ca 160 miljoner invånare. Endast omkring 65 procent av dem som är i åldrarna mellan 15 och 24 år är läskunniga (Unesco 2004). Den könsmässiga fördelningen är ojämn: ca 75 procent av männen och 55 procent av kvinnorna mellan 15 och 24 år är läskunniga.

I Pakistan talas flera regionala språk. Engelska används också. Inom utbildningsväsendet är urdu det främsta språket. Inom högre utbildning används engelska främst inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.

Tillgång till skola och högre utbildning

Efterfrågan på högre utbildning är enorm i Pakistan. Möjligheterna att studera är dock begränsade. Det finns sedan länge en ”Compulsory Education Act” som dock inte efterlevs fullt ut. Utbildningsministeriet anslår medel för att bedriva undervisning, men till problemen hör att få tag på lärare som är villiga att arbeta ute på landsbygden. Dessutom är det många föräldrar som inte har möjlighet att låta sina barn gå i skolan eftersom de måste delta i familjens försörjning.

Andelen studenter i åldrarna mellan 17 och 23 som fortsätter till universitetsstudier är 2,6 procent (2005). Som jämförelse kan nämnas att motsvarande siffra i Indien är ca 7 procent. I Sverige är målsättningen att 50 procent av en åldersgrupp ska studera vidare före 25 års ålder. Trenden i Pakistan är att andelen som studerar vidare ökar. Den stora bristen på tillgång till högre utbildning har varit en bidragande faktor till att det etablerats många privata, vinstdrivande universitet under det senaste decenniet.

Regeringens utbildningsplan för åren 1998–2010 fastställer att utbildningens kvalitet är en viktig faktor för nationens utveckling. Bristen på studieplatser vid landets universitet har också fått samhällsekonomiska effekter. Pakistanska studenter har ofta tvingats flytta utomlands för att kunna studera, och om de inte återvänder förlorar landet en del av sin utbildade befolkning. Man har från myndigheternas sida börjat arbeta med frågan om att öka tillgången på platser och samtidigt värna om kvalitet i den högre utbildningen.

Styrning av den högre utbildningen

Ansvar för högre utbildning i landet delas mellan den federala regeringen och provinserna. Den federala regeringen etablerade 2002 Higher Education Commission (HEC), som har till uppgift att styra och utveckla högre utbildning i önskad riktning. HEC är en autonom organisation direkt underställd landets premiärminister och dess ordförande har samma status som en federal minister. Ett av syftena med att grunda HEC, med övergripande ansvar för sektorn, var att få fram universitet av världsklass, både avseende utbildning och forskning. Till HEC:s viktigaste uppgifter hör finansiering av offentliga universitet och övergripande ansvar för planering, uppföljning och kvalitets-säkring inom hela det högre utbildningsväsendet.

Offentliga universitet finansieras genom att HEC fördelar pengar till dem från den federala regeringen. De privata universiteten finansieras på annat sätt, vanligen genom studieavgifter.

En stor IT-satsning drivs av HEC för att öka universitetens tillgång till biblioteksresurser, forskningsresultat och liknande. Pakistan satsar generellt sett mycket på teknisk utveckling.

Traditionella universitet

Tidigare fanns all utbildning inom den offentliga sektorn men med ökande efterfrågan på utbildning har man sedan mitten av 80-talet även tillåtit privat högre utbildning. Det blev relativt enkelt att starta nya institutioner vilket ledde till en explosionsartad ökning av antalet privata lärosäten från slutet av 90-talet. Fortfarande studerar dock majoriteten av antalet studenter vid de offentliga universiteten. Enligt HEC:s statistik för 2003/2004 studerar knappt hälften (48 procent) av landets studenter vid offentliga universitet medan ca 14 procent studerar vid privata universitet. Återstående 38 procent studerar vid distansuniversitetet Allama Iqbal Open University.

I Pakistan finns för närvarande 117 erkända universitet, varav 60 är offentligt finansierade och resterande 57 är privata. Universitet i Pakistan erkänns genom en stadga ("charter") av den federala regeringen eller en provinsregering. En komplett förteckning över Pakistans erkända universitet finns på HEC:s webbplats, se länk i referenslista i slutet av denna översikt.

Ofta bedrivs grundutbildning vid colleges som är knutna ("affiliated") till universiteten. Universiteten anordnar slutprov och utfärdar examina. På så sätt kan man kontrollera och gå i god för kvaliteten på den utbildning som bedrivs vid de colleges som är anknutna till universitetet. Utbildning på högre nivåer – master och däröver – bedrivs vanligen vid universiteten. Ingen forskning bedrivs vid colleges.

Open University

Pakistan har som nämnts ett så kallat Open University, Allama Iqbal Open University (AIOU). Det fick sitt erkännande ("charter") 1974 och har distansundervisning som sin primära utbildningsmetod. Universitetet utbildar flest studenter i hela landet och hade år 2005 ca 575 000 studenter, 37 000 lärare och 300 forskningsledare med PhD-examen. AIOU bedriver dock inte enbart utbildning på universitetsnivå, utan även på grundskole- och gymnasienivå samt ger yrkesinriktade kurser utanför den akademiska sektorn.

AIOU vänder sig framför allt till personer som arbetar, till dem som bor i avlägsna trakter och till kvinnor som behöver kunna studera i hemmet. AIOU finns representerat med regionala centrum i alla delar av landet. Där kan studenter och lärare träffas under vissa moment av utbildningen. Förbättrade telekommunikationer har på ett dramatiskt sätt ökat möjligheterna till distansutbildning.

Kvalitetsfrågor

När HEC etablerades 2002 stod landet inför en situation där kvaliteten på utbildningen vid de privata universiteten var minst sagt varierande. Man behövde skapa en organisation med ett mer uttalat ansvar för reglering och kvalitetssäkring än vad den tidigare organisationen, University Grants Commission (UGC), hade. HEC har därför etablerat en särskild Quality Assurance Agency som ska arbeta för att säkerställa kvaliteten inom den högre utbildningen vid såväl privata som offentliga universitet. Man har tidigare initierat en revision av samtliga erkända privata universitet med syftet att informera allmänheten om deras standard. Nu har man gjort en total rankinglista av såväl offentliga som privata

erkända universitet. Rankinglistan indikerar vilken kvalitet universiteten håller utifrån ett antal kriterier såsom forskningsresultat, lokaler och utrustning, finanser, tillgång på lärare och utbildningsnivå hos dessa samt vilken typ av studenter skolan rekryterar (se också länk i avsnittet om ytterligare information).

Det finns också en lista över universitet som exkluderats från rankinglistan, antingen för att de är alltför nyetablerade för att ha hunnit granskas eller för att de inte mött de krav som ställts (gäller endast privata universitet). Vissa av de privata universiteten får bra betyg medan andra klassats som "seriously deficient". Rankinglistan såväl som listan över de universitet som inte rankats finns tillgängliga på HEC:s webbplats.

Vid Högskoleverkets besök i Islamabad (2005) besökte vi fem universitet ur olika kategorier (privata och offentliga, militära och konfessionella). Det framgick tydligt att standarden på utbildningslokaler, bibliotek och laboratorier, liksom tillgång till datorer och liknande utrustning varierar stort mellan universiteten. Vid ett av dem förevisades helt nya lokaler med marmorgolv, enorma bibliotekslokaler och moderna datasalar. Ett annat universitet hade visserligen en webbplats som utlovade modern utbildning, men såväl lokalerna som undervisningsmaterialet var gamla och vi förevisades ett urmodigt anatomiskt museum.

Tillträde och studiefinansiering

För behörighet till universitetsstudier på grundnivå krävs 12-årig utbildning avslutad med Higher Secondary School Certificate eller motsvarande. För sökande till vissa utbildningar, inom t.ex. medicin, arkitektur och teknik, krävs dessutom att studenterna genomgår ett särskilt inträdesprov. Vissa universitet använder sig av intervjuer och andra tillämpar både intervjuer och inträdesprov.

HEC har lanserat en mängd stipendier för att främja högre utbildning och forskning i landet. Stipendierna syftar till att stimulera pakistanska forskare i utlandet att återvända till Pakistan, att locka utländska forskare till landet ("Reversed Brain Drain"), att uppmuntra studenter till forskning genom särskilda forskningsstipendier och att förstärka forskningsresurserna vid landets universitet. Man finansierar också litteratur till universitetsbiblioteken och delar ut stipendier till studenter som annars inte skulle ha ekonomiska resurser för att kunna studera.

Examenstruktur

Universiteten i Pakistan har tidigare följt den indiska examenstrukturen med två- och treåriga utbildningar som leder till bachelorexamen. De kan byggas på med ett- respektive tvååriga masterutbildningar, så att utbildningen sammanlagt motsvarar fyra år (antingen 2+2 eller 3+1). Efter masterexamen finns ytterligare forskningsexamina som exempelvis Master of Philosophy och Ph D.

Nu arbetar man för att förlänga grundutbildningen i landet. HEC förklarade vid vårt besök att målet är att alla grundutbildningar (bachelornivå) ska standardiseras och omfatta fyra år enligt amerikansk modell. De bachelorutbildningar som omfattar två år håller

sedan läsåret 2003/04 på att fasas ut. Den nya masternivån omfattar vanligen 2 års studier.

I samband med förändringen av examensstrukturen inför man ett poängsystem. Tidigare har studenterna examinerats vid årliga examinationer. Detta har inneburit att det varit svårt att byta studieort eller att avbryta studierna och kunna få tillgodoräkna sig det man klarat av vid andra inhemska eller utländska universitet. Genom att införa poäng ("credits") vill man underlätta studenternas mobilitet. Under en övergångsperiod kan de två systemen (poäng respektive årliga examinationer) existera parallellt vid olika institutioner på samma universitet.

Sedan HEC grundades 2002 har man tillsammans med ämnesexperter arbetat med en nationell översyn av kursplaner för universitetsutbildningar. De planer som har reviderats finns på HEC:s hemsida. Där finns också information om det antal poäng som utbildningen ungefärligen ska omfatta.

Avslutning

Högskoleverket använder i sitt bedömningsarbete information från HEC som stöd. Denna hämtas från deras webbplats, ges via direkta förfrågningar och lämnades till oss vid vårt besök där. Referenslitteratur och internetbaserade källor som publiceras av utländska organisationer med verksamhet liknande den som bedrivs vid Högskoleverkets bedömningsavdelning används också. Trots detta är det ofta svårt att ge exakta svar på de frågor vi ställs inför, både egna och de vi får från svenska universitet och högskolor. Det beror naturligtvis på att jämförelser mellan olika utbildningssystem är en i grunden oprecis verksamhet. När vi jämför utländska utbildningar med svenska försöker vi använda kriterier som är så rättvisande som möjligt, men det är trots det ofta svårt att besvara frågor med enkla svar.

Liksom ifråga om många andra länder är det utan kontakt med respektive universitetet ofta svårt att avgöra om utbildningsdokument från Pakistan är äkta. I Pakistan finns, utöver denna tidskrävande och osäkra väg, också den nämnda möjligheten via HEC och deras särskilda enhet för service inom detta område.

De senaste fem åren har mellan 25 och 45 personer med pakistansk högskoleutbildning varje år ansökt om att få sin utbildning värderad av Högskoleverket. En sådan värdering är endast möjlig för personer som har uppehålls- och arbetstillstånd eller är folkbokförda i Sverige. Personer med pakistansk utbildning som ännu inte befinner sig i Sverige kan ansöka till utbildning här, men vänder sig då istället till respektive universitet eller högskola. Även om Pakistan inte hör till de större länderna när det gäller Högskoleverkets bedömningsverksamhet är det ett av de länder som har störst antal ansökningar till engelska masterprogram vid svenska universitet och högskolor.

Ytterligare information

Allmän information från Higher Education Commission (HEC):
www.hec.gov.pk

HEC:s förteckning över erkända universitet:

[http://www.hec.gov.pk/new/QualityAssurance/Quality Assurance/University Accreditation/Establishment New University/HEC4 List of recognized university institutions.htm](http://www.hec.gov.pk/new/QualityAssurance/Quality%20Assurance/University%20Accreditation/Establishment%20New%20University/HEC4%20List%20of%20recognized%20university%20institutions.htm)

HEC:s rankinglista:

www.hec.gov.pk/new/QualityAssurance/Ranking_of_Universities.htm

En mer ingående beskrivning av utbildning i Pakistan har utarbetats av Norric – samarbetsorgan för de nordiska länderna i erkännandefrågor:

[http://www.nokut.no/graphics/NOKUT/Artikkelbibliotek/Utenlandsk utdanning/Konferanser/Fagseminar 06/Pakistan%20rapport%20forside.pdf](http://www.nokut.no/graphics/NOKUT/Artikkelbibliotek/Utenlandsk%20utdanning/Konferanser/Fagseminar_06/Pakistan%20rapport%20forside.pdf)

Statistik om utbildning finns bl.a. hos UNESCO:

www.uis.unesco.org

Som resultat av en utbytestjänstgöring finns en opublicerad översikt (2007-05-28) om utbildning i Pakistan författad av Albin Gaunt, som arbetar på Utbildningsdepartementet.